

โรคสุกรที่น่ารู้

ฝ่ายปรับปรุงและพัฒนาพันธุ์กรรมพืชและสัตว์

สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

2557

คำนำ

การเลี้ยงสุกรนอกจากปัญหาด้านค่าอาหารที่สูงแล้ว ยังมีอีกปัญหาหนึ่งที่ทำให้ความสูญเสียแก่ผู้เลี้ยงสุกร คือ ปัญหาด้านความเจ็บป่วย หรือเป็นโรคที่เป็นสาเหตุทำให้สุกรตาย และลดการเจริญเติบโตลง ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษา ทำให้ต้นทุนสูงขึ้น และต้องเพิ่มระยะเวลาในการเลี้ยงมากขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เลี้ยงสุกรต้องทราบถึงสาเหตุของการเจ็บป่วยและวิธีป้องกันรักษาสุกรไม่ให้เกิดโรค

หนังสือ “โรคสุกรที่น่ารู้” เล่มนี้เรียบเรียงขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ในด้านการเลี้ยงสุกรให้กับเกษตรกร และผู้ที่สนใจทั่วไปใช้ศึกษาแนวทางในการวินิจฉัย รักษาและป้องกันควบคุมโรค และนำไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพเลี้ยงสุกร เพื่อป้องกันการเกิดโรคและลดความสูญเสียที่อาจจะเกิดขึ้นกับสุกร รวมถึงวิธีการรักษาสุกรป่วยให้กลับมาหายเป็นปกติ

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้คงจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้าง และหากมีข้อบกพร่องหรือข้อแนะนำ ก็ขออน้อมรับไว้เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป

ไพศาล โพธินาม

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
โรคปากและเท้าเปื่อยในสุกร	1
โรคพิษสุนัขบ้าเทียมในสุกร	3
โรคอหิวาต์สุกร	6
โรคที่เกิดจากการติดเชื้อ อี.โคไล	8
- เลือดเป็นพิษ	8
- ท้องร่วง	8
- บวมหน้า	8
โรคผิวหนัง	11
1. โรคกลากเทียม	11
2. โรคหนังกำพร้าอักเสบเทียม	12
3. โรคฝีดาษสุกร	13
4. โรคขี้เรื้อนสุกร	14
โรคปอดและเยื่อหุ้มปอดอักเสบ	17
โรคไฟลามทุ่งในสุกร	20
โรคไขหวัดใหญ่ในสุกร	23
โรคพาร์โวไวรัส	24
โรคพีอาร์อาร์เอส (PRRS)	25
โรคแท้งติดต่อในสุกร	26
เอกสารอ้างอิง	27

โรคปากและเท้าเปื่อยในสุกร

โรคปากเท้าและเท้าเปื่อย (foot and mouth disease) หรือ “โรคเอฟเอ็มดี” (FMD) เกิดจากเชื้อไวรัส โดยมีลักษณะสำคัญของโรค คือ ทำให้เกิดไข้สูง และเกิดตุ่มพองบริเวณปาก และบริเวณกีบสัตว์ที่มีสภาพไวต่อการติดโรคนี้คือ สุกร โค กระบือ แพะ แกะ ช้าง และสัตว์เคี้ยวเอื้องอื่นๆ ปัจจุบันโรคปากและเท้าเปื่อยยังจัดเป็นโรคระบาดที่สำคัญในประเทศไทย และเป็นโรคที่ก่อให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจ การติดต่อของโรคมีหลายทาง เช่น โดยการสัมผัสโดยตรงระหว่างสัตว์ป่วยและสัตว์ปกติ หรือทางระบบหายใจ รวมทั้งการแพร่กระจายของเชื้อมาทางอากาศ และติดโรคจากผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ได้จากสัตว์ที่เป็นโรค ระยะฟักตัวของโรคนี้นานประมาณ 2 – 7 วัน

การเกิดโรค

เชื้อโรค (FMD) เข้าสู่ตัวสัตว์โดยผ่านทางเมือกของปากหรือทางบาดแผลบริเวณผิวหนังที่ไม่ค่อยมีขน เช่น ที่ปลายปากและจมูก หรือที่กีบ จะทำให้เกิดตุ่มพองขึ้นในบริเวณดังกล่าว หลังจากนั้น เชื้อไวรัสก็จะแพร่เข้าสู่กระแสเลือด และทำให้เกิดภาวะเลือดมีไวรัส ซึ่งจะทำให้มีการแพร่กระจายของเชื้อและทำให้เกิดตุ่มพองระยะที่สอง ส่วนใหญ่จะพบตุ่มพองหรือการกร่อนของเยื่อเมือกบริเวณปาก เช่น ที่ลิ้น ริมฝีปาก ร่วมกับมีภาวะไข้สูง ตุ่มพอง อาจพบได้ที่ผิวหนังบริเวณส่วนอื่นๆ เช่น ขอบของกีบ นิ้วตึง และที่หัวนมของแม่สุกรที่เลี้ยงลูก เป็นที่บริเวณกีบทำให้สัตว์เกิดความเจ็บปวด และเดินกระเผลก ถ้าเกิดโรคในลูกสุกรอายุน้อยๆ จะมีผลต่อหัวใจ ทำให้อัตราการตายสูงถึง 50 เปอร์เซ็นต์

การรักษาและควบคุมโรค

ไม่มีการรักษาที่จำเพาะเนื่องจากเป็นโรคที่เกิดจากเชื้อไวรัส การรักษาเป็นการรักษาตามอาการเพื่อบรรเทาอาการอักเสบและป้องกันการติดเชื้อแทรกซ้อนที่บาดแผลในช่วงของการป่วยสุกรจะมีสุขภาพทรุดโทรม น้ำหนักลด บางตัวก็บหลุด

การกำจัดโรคนี้ให้หมดสิ้นไป ต้องอาศัยวิธีการ 2 อย่างร่วมกัน คือ การกำจัดสุกรป่วยและการทำวัคซีนป้องกัน ส่วนการป้องกันโรคโดยทั่วไปนอกเหนือจากการทำวัคซีนแล้ว ควรเข้มงวดเรื่องการสุขาภิบาล รวมทั้งควรมีมาตรการกักสัตว์ก่อนนำเข้ามาในฟาร์ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำสัตว์จากแหล่งที่ยังไม่ปลอดจากโรคนี้

โปรแกรมวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยในสุกร

พ่อสุกร	ควรได้รับการทำวัคซีนป้องกันทุก 4 เดือน
แม่สุกร	ควรได้รับการทำวัคซีนป้องกันทุก 4 เดือน หรือฉีดทุกครั้งก่อนหย่านมลูก 2 – 3 วัน
สุกรสาว/สุกรพ่อทดแทน	ควรได้รับการทำวัคซีนป้องกัน 1 ครั้ง ก่อนนำไปใช้งาน
ลูกสุกร	ควรได้รับการทำวัคซีนป้องกันโรคเมื่ออายุ 7 สัปดาห์
เมื่อโรคระบาดในฟาร์ม	สุกรทุกประเภทในฟาร์มในฝูงที่ยังไม่แสดงรายการป่วย ควรได้รับการทำวัคซีนซ้ำทันที

โรคพิษสุนัขบ้าเทียมในสุกร

โรคพิษสุนัขบ้าเทียม (Aujeszky's disease) หรือ ที่เรียกโดยย่อว่า “โรคเอดี” (AD) เป็นโรคที่เกิดจากเชื้อไวรัสที่ทำให้สัตว์เป็นโรคแบบปัจจุบัน และมักจะทำให้สัตว์ตาย เนื่องจากผลของเชื้อต่อระบบประสาท โรคนี้ก่อให้เกิดความสูญเสียต่ออุตสาหกรรมการเลี้ยงสุกรเป็นอย่างมาก โดยสุกรที่ได้รับเชื้อจะมีอาการทางระบบประสาท ระบบหายใจ และระบบสืบพันธุ์ (ไวรัสชนิดนี้ค่อนข้างคงทนต่อสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ทั้งนี้ที่อุณหภูมิประมาณ 80 องศาเซลเซียส เชื้อคงจะทนอยู่ได้ประมาณ 8 นาที)

การติดต่อของโรคโดยการหายใจและกินไวรัสเข้าไป แต่ส่วนมากพบว่าการหายใจเอาเชื้อไวรัสเข้าไปเป็นวิธีทางในการติดต่อของโรคที่สำคัญ นอกจากนี้ยังพบว่า อาหาร น้ำ ผงคอก และพื้นคอก ที่มีการแปดเปื้อนด้วยไวรัสก็เป็นแหล่งในการแพร่เชื้อและทำให้เกิดการระบาดของโรคได้เป็นอย่างดี ภายหลังจากที่ได้รับเชื้อพบว่าสุกรจะกลายเป็นตัวแพร่เชื้อโรคได้ตั้งแต่วันแรก เนื่องจากไวรัสมีการเพิ่มจำนวนได้อย่างรวดเร็ว (โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 6-9 ชั่วโมง)

การเกิดโรค

ลูกสุกรดูดนม

ในลูกสุกรดูดนมจะมีอัตราการตายสูงสุด เพราะเป็นช่วงที่ไวต่อการติดโรคมากที่สุด อาการที่พบได้คือ หายใจลำบาก มีไข้ น้ำลายไหล เบื่ออาหาร อาเจียน ท้องร่วง ตัวสั่น และซึม หลังจากนั้นจะมีอาการเดินโซเซ เนื่องจากการทำงานของกล้ามเนื้อไม่ประสานกัน ตากระตุก ล้มตัวลงนอนและชักแบบตระกูลยั่วเป็นช่วงๆ และตายในที่สุด ระยะเวลาการเกิดโรคในลูกสุกรดังกล่าวกินเวลาประมาณ 24-48 ชั่วโมง

สุกรหลังหย่านมและสุกรรุ่น

สัตว์จะแสดงอาการหลังจากได้รับเชื้อ 36 ชั่วโมงไปแล้ว จะมีอาการไข้สูงขึ้นเรื่อยๆ จากนั้นสุกรจะหยุดกินอาหารและอาจพบการอาเจียนได้ในสุกรบางตัว ในช่วง 96 ชั่วโมงไปแล้ว จะพบการสั่นกระตุกเล็กน้อยที่หาง และที่สวาป และจะมีอาการสั่นกระตุกของกล้ามเนื้อมากขึ้น จะมีลักษณะการทำงานไม่ประสานกันของขาหลัง สุกรอาจมีอาการชักโดยจะยกส่วนหัวสูงขึ้น บริเวณจมูกมีลักษณะหดรั้ง ส่วนหัวสั่น หลังโก่ง ตาเบิกกว้าง และสุกรอาจเสียชีวิตหลังจากที่หายหลัง โดยไม่สามารถยื้อได้ จะทำให้สัตว์ตายภายในเวลาประมาณ 12 ชั่วโมง

สุกรโตเต็มที่

อัตราการตายจากการเป็นโรคของสุกรช่วงนี้ค่อนข้างมาก (อาจจะมีบ้างในกรณีที่เกิดโรคอย่างรุนแรง) อาการเริ่มแรกคือ จาม และติดตามด้วยอาการไอไม่มีไข้ และเบื่ออาหาร ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากได้รับเชื้อไวรัสประมาณ 3 วัน อาการอื่นๆ เช่น ซึม น้ำลายไหลมาก หลังจากนั้นจะพบอาการทางประสาทได้แก่ อาการเกร็งของกล้ามเนื้อ เดินโซเซ ชักหลังแอ่น ใช้ส่วนหัวค้ำยันกับผนังคอกเพื่อค้ำจุนตัวเอง ถ้าอาการโรครุนแรงขึ้นสุกรจะตาบอดและการชักเกิดขึ้นบ่อย และรุนแรงขึ้น สุกรบางรายจะไม่ตายภายใน 7 วัน ส่วนใหญ่จะค่อยๆ กลับเป็นปกติถ้าไม่มีการติดเชื้ออื่นแทรกซ้อน

แม่สุกร

เชื้อไวรัสทำให้เกิดความไม่สมบูรณ์พันธุ์ในแม่สุกรถึง 20 เปอร์เซ็นต์ ถ้ามีการติดเชื้อใน 30 วันแรกของการตั้งท้องจะทำให้แม่สุกรแท้งลูกและแม่สุกรที่มีการติดเชื้อในระยะท้ายๆ ของการตั้งท้อง จะทำให้เกิดการตายคลอด หรือลูกที่คลอดออกมามีสภาพอ่อนแอ หรือพบเป็นลักษณะการตายของลูกที่ออกมา

แม่สุกรป่วยมักจะไม่ตายและแสดงอาการเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ถ้าได้รับเชื้อที่มีความรุนแรงมากๆ อาจทำให้เกิดการป่วยถึงตายได้

การรักษาและควบคุมโรค

การทำวัคซีนเป็นวิธีป้องกันและควบคุมโรค เพื่อป้องกันการเกิดโรคของฝูงในฟาร์มที่มีการระบาดของโรคประจำถิ่น สุกรควรได้รับวัคซีนตามโปรแกรม การหยุดใช้วัคซีนโดยเฉพาะในฟาร์มที่เคยเกิดการระบาดของโรคมามาก่อนมีโอกาสสูงที่จะเกิดการระบาดของโรคตามมา จึงควรงดเว้นการกระทำดังกล่าว

โปรแกรมวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าเทียมในสุกร

พ่อสุกร	ควรได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันทุก 4 – 6 เดือน
แม่สุกร	ควรได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันทุก 4 – 6 สัปดาห์ก่อนครบกำหนดคลอด
สุกรสาว	ควรได้รับการฉีดวัคซีนป้องกัน 1 ครั้ง ก่อนการใช้งาน 2 สัปดาห์
ลูกสุกร	ควรได้รับการฉีดวัคซีนป้องกัน 1 ครั้ง เมื่ออายุได้ 5 – 7 สัปดาห์ (ถ้าทำซ้ำอีกครั้งเมื่ออายุ 10 – 12 สัปดาห์ จะทำให้ภูมิคุ้มกันดีขึ้น)

โรคอหิวาต์สุกร

โรคอหิวาต์สุกร (Swine fever) เป็นโรคติดต่อที่มีสาเหตุจากเชื้อไวรัส (virus) ที่รุนแรงมากในสุกร โรคนี้ก่อให้เกิดโรคแบบปัจจุบันในสุกรทุกอายุ ส่วนใหญ่ทำให้มีอัตราการป่วยและอัตราการตายค่อนข้างสูง ส่วนใหญ่เชื้อไวรัสเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะเป็นที่ทางเดินอาหารส่วนต้นหรือทางเดินหายใจส่วนต้น ในขั้นแรกเชื้อไวรัสจะมีการเพิ่มจำนวนที่ทอนซิล และต่อมน้ำเหลือง ระยะฟักตัวของโรค (ระยะตั้งแต่สัตว์ได้รับเชื้อจนถึงเริ่มแสดงอาการป่วยประมาณ 5 – 10 วัน)

การเกิดโรค

1. แบบปัจจุบัน

สุกรป่วยจะมีอาการไข้สูง เชื่องซึม เบื่ออาหารหรือไม่กินอาหาร มีไข้ตามากและเกราะกรัง ระยะแรกช่วงมีไข้สุกรป่วยอาจมีอาการท้องผูก แต่ระยะต่อมาจะมีอาการท้องร่วงอย่างรุนแรง และอาจพบการอาเจียนได้ในสุกรบางตัว สุกรจะนอนสุมกันตามมุมคอก (เดินโง่งน ชัก) ก่อนตายตามผิวหนังอาจพบจุดเลือดออกในชั้นใต้ผิวหนัง บริเวณใบหู ปลายจมูก ขา และบริเวณใต้ท้องเปลี่ยนเป็นสีแดงแกมน้ำเงิน สุกรส่วนใหญ่จะตายภายใน 5 – 15 วัน หลังเริ่มแสดงอาการป่วย มีเพียงส่วนน้อยที่ตายภายใน 2 – 3 วัน แต่การตายอย่างเฉียบพลันก็อาจพบได้ในสุกรบางราย แต่ก็พบเป็นส่วนน้อย การเกิดโรคแบบปัจจุบันอาจทำให้แม่สุกรแท้ง แต่ถ้าแม่สุกรท้องไม่เกิน 30 วัน ทำให้กลับสัด ถ้าการติดเชื้อเกิดขึ้นกับแม่สุกรท้องแก่จะทำให้พบการตายคลอดหรือลูกแรกคลอดมีสภาพอ่อนแอ รวมทั้งการป่วยเป็นโรคชักกระตุกแต่กำเนิดในลูกสุกรแรกคลอด

2. แบบเรื้อรัง

โรคอหิวาต์สุกรแบบเรื้อรัง ส่วนใหญ่จะก่อให้เกิดการสูญเสียในแม่สุกรคือ ความไม่สมบูรณ์พันธุ์ การแท้งลูก การตายคลอด การเกิดลูกกรอก ลูกสุกรเป็นโรคสั้นกระตุก แต่เกิดในสุกรขุนจะมีอัตราการเจริญเติบโตที่ช้ากว่าปกติ โรคอหิวาต์สุกรแบบเรื้อรังจะไม่มีลักษณะเฉพาะที่บ่งชี้ได้ ขึ้นกับช่วงอายุหรือประเภทของสุกรป่วย และยังขึ้นกับชนิดของแบคทีเรียที่มักเข้ามาทำให้เกิดการติดเชื้อแทรกซ้อน คือ โรคซัลโมเนลโลซิส โรคไฟลามทุ่ง โรคปอดบวม โรคปอดอักเสบ

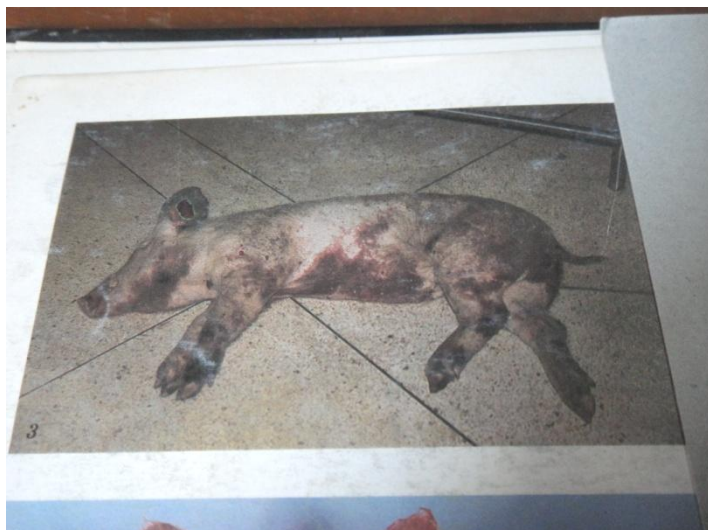
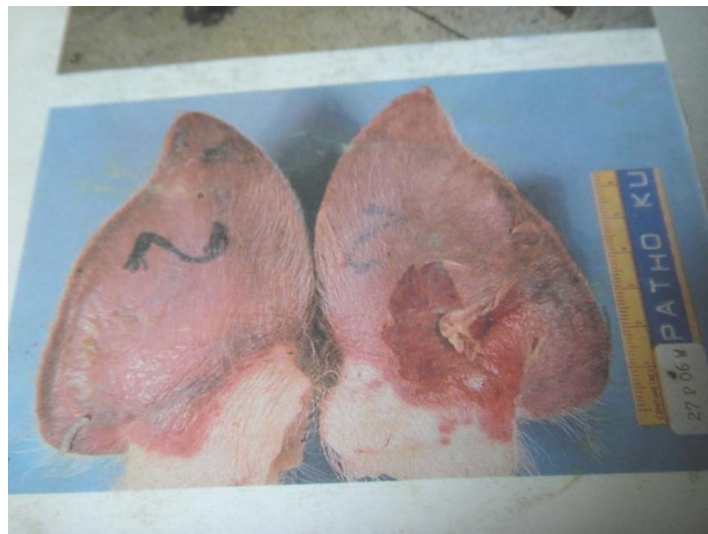
การรักษาและควบคุมโรค

การฉีดวัคซีนเป็นประจำเป็นวิธีการป้องกันและควบคุมโรคที่ปลอดภัยที่สุด สุกรเล็กควรได้รับการฉีดวัคซีนเป็นประจำหลังหย่านม อายุ 5 – 7 สัปดาห์ พ่อและแม่พันธุ์ควรได้รับ

การฉีดวัคซีนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง แม่สุกรควรได้รับการฉีดวัคซีนในช่วงท้องว่าง (แต่ควรหลีกเลี่ยงระยะ 40 วันแรกของการตั้งท้อง)

โปรแกรมการทำวัคซีนป้องกันโรคอหิวาต์ในสุกร

พ่อสุกร	ควรได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคทุก 6 เดือน
แม่สุกร	ควรได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรค 1 ครั้งก่อนหย่านมลูก 1 – 1½ สัปดาห์
พ่อสุกรทดแทน	ควรได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรค 1 ครั้ง ก่อนนำไปใช้งาน
แม่สุกรสาว	ควรได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรค 1 ครั้ง ก่อนนำไปใช้งาน
ลูกสุกร	ควรได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรค เมื่ออายุ 5 – 7 สัปดาห์

โรคที่เกิดจากการติดเชื้อ อี.โคไล

โรคที่เกิดจากการติดเชื้อ อี.โคไล (Colibacillosis) เป็นปัญหาที่แพร่กระจายทั่วโลกและจัดเป็นโรคที่ทำให้เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับโรคติดเชื้ออื่นๆ ของระบบการย่อยอาหาร โรคที่เกิดจากแบคทีเรียชนิดนี้มี 3 กลุ่มอาการ คือ ① เลือดเป็นพิษและช็อค ② ท้องร่วง ③ บวมหน้า โรคที่เกิดจากการติดเชื้อ อี.โคไล พบแพร่กระจายทั่วโลก และช่วงอายุที่มักจะพบภาวะโรคดังกล่าวได้แก่ 1. ภายหลังคลอดได้ 12 ชั่วโมง – 3 วัน 2. อายุระหว่าง 3 – 4 สัปดาห์ 3. ช่วงหลังการหย่านม 1-2 สัปดาห์

การเกิดโรค

1. เลือดเป็นพิษ ส่วนใหญ่จะพบในลูกสุกรแรกเกิด ลูกสุกรจะได้รับเชื้อโดยการกินกินเข้าไปหรือเข้าทางสายสะดือ ภาวะโรคจะพบในฟาร์มที่มีการจัดการในแม่สุกรช่วงท้องแก่ช่วงก่อนคลอด และหลังคลอดไม่ค่อยดี อัตราการเกิดโรคในลูกสุกรแรกคลอดสูงถึง 70 เปอร์เซ็นต์ ลูกสุกรที่แสดงอาการป่วยมักจะตายอย่างรวดเร็ว ก่อนได้รับการรักษา (และจะเกิดกับลูกสุกรที่ไม่ได้รับหรือได้รับภูมิคุ้มกันทางน้ำนมเหลืองจากแม่น้อยเกินไป) มักจะพบลูกสุกรในครอกแสดงอาการป่วยมากกว่า 1 ตัว ทั้งนี้สุกรป่วยจะแสดงอาการซึม หางตก มีไข้สูง ผิวหนังจะมีสีแดง และชอบแยกตัวออกจากตัวอื่นๆ ระยะท้ายๆ จะนอนไม่ยอมลุก มีอุณหภูมิต่ำกว่าปกติ และตายภายใน 48 ชั่วโมง อัตราการตายอาจสูงถึง 100 เปอร์เซ็นต์

2. ท้องร่วง ปัญหาท้องร่วงในลูกสุกรพบว่าประมาณ 48 เปอร์เซ็นต์ มีสาเหตุจากเชื้อ อี.โคไล และลูกสุกรจะได้รับเชื้อโดยตรงจากแม่หรือจากเชื้อที่สะสมอยู่ในคอกคลอดโดยการกินเข้าไป นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงและความชื้นจะเพิ่มสภาพแวดล้อมต่อการติดเชื้อของลูกสุกร และจะเพิ่มความรุนแรงของโรคมากขึ้น

ลูกสุกรป่วยจะแสดงอาการถ่ายเหลว มีสีเหลือง และบ่อยครั้ง ในรายที่รุนแรงจะถ่ายเหลวเป็นน้ำสีเหลือง และมีกลิ่นคาว อาจตายภายใน 3 – 6 วัน เพราะร่างกายขาดน้ำ ตาจม ลึก ขนลุก ชุบพอมลงเรื่อยๆ ลูกสุกรที่ป่วยเป็นโรคแบบเรื้อรัง การเจริญเติบโตจะชะงัก หรือแกร็น

3. โรคบวมหน้า ส่วนใหญ่จะเกิดกับสุกรหลังหย่านมที่โตเร็วและแข็งแรง ภาวะโรคนี้พบในช่วงที่สุกรเกิดจากความเครียด จากสาเหตุต่างๆ เช่น การเปลี่ยนอาหาร การตอน การรวมฝูง การทำวัคซีน ทำให้เชื้อที่มีอยู่ในลำไส้ตามปกติ เพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็ว อัตราการตายของสุกรป่วยค่อนข้างสูง 50 – 90 เปอร์เซ็นต์ ช่วงแรกของการเกิดโรคจะพบการตายแบบปัจจุบัน โดยไม่ทันแสดงอาการป่วยให้เห็นและมักจะเป็นกับสุกรที่มีขนาดใหญ่และแข็งแรง

ที่สุดในกลุ่ม ระยะต่อมาจะมีสุกรป่วยเพิ่มขึ้น จะเป็นลักษณะทางประสาท อาการที่เด่นชัดที่สุด สุกรจะเดินงอนงิน เนื่องจากการทำงานของกล้ามเนื้อไม่ประสานกัน ตาบวม มีไข้สูง หลังเริ่มมีอาการทางประสาท สุกรอาจตายอย่างรวดเร็ว ส่วนใหญ่จะตายภายใน 24 ชั่วโมง

การรักษาและควบคุมโรค

1. กรณีเลือดเป็นพิษ การรักษาสุกรที่เริ่มแสดงอาการแล้วมักไม่ได้อะไร ผลสุกรครอกเดียวกันหรือครอกใกล้เคียงกันที่ยังไม่แสดงอาการป่วยหรือยังแสดงอาการไม่รุนแรงควรได้รับยาต้านจุลชีพที่เหมาะสมที่ได้จากการทดสอบความไวของเชื้อต่อยาต้านจุลชีพ เพื่อรักษาและควบคุมโรค ควรเลือกใช้ยา เจนด้ามัยซิน เตตราไซคลีน สเตรปโตมัยซิน ฉีดรักษาให้ก่อน เพื่อควบคุมและลดความสูญเสียในขั้นต้น สุกรที่อยู่บริเวณใกล้เคียงและสงสัยว่าจะได้รับเชื้อ ควรใช้ยาต้านจุลชีพดังกล่าวกรอกหรือละลายน้ำให้กินติดต่อกันประมาณ 1 สัปดาห์

2. กรณีของท้องร่วง สุกรป่วยควรได้รับการรักษาด้วยการให้ยาต้านจุลชีพในรูปฉีดควบคู่ไปกับการให้ยาในรูปละลายน้ำหรือผสมอาหารติดต่อกันประมาณ 1 สัปดาห์ ยาปฏิชีวนะที่ควรเลือกใช้เพื่อควบคุมโรคและลดการสูญเสียในช่วงรอผลการเพาะแยกเชื้อและทดสอบความไวของยาต้านจุลชีพ ได้แก่ อ็อกซีเตตราไซคลีน คลอแรมเฟนิคอล นิโอมัยซิน

3. กรณีโรคบวมน้ำ การรักษาสุกรที่แสดงอาการป่วยแล้วมักไม่ค่อยได้ผล การรักษาและควบคุมโรคควรมุ่งไปที่การป้องกันมิให้เกิดโรคในกลุ่มสุกรที่ยังไม่แสดงอาการป่วย โดยพยายามลดจำนวนเชื้อ อี.โคไล ที่อยู่ในลำไส้โดยใช้ยาต้านจุลชีพ ยาปฏิชีวนะที่ควรเลือกใช้รักษาและควบคุมโรคในรูปฉีดกลุ่มสุกรป่วยควรได้รับการงดให้อาหารอย่างน้อย 24-48 ชั่วโมง และจัดน้ำสะอาดให้กินตลอดเวลา ควบคู่ไปกับการฉีดยารักษา ควรให้ยาต้านจุลชีพในรูปละลายน้ำเพื่อควบคุมโรคโดยให้กินติดต่อกันประมาณ 1 สัปดาห์ ยาที่ควรใช้ได้แก่ คลอแรมเฟนิคอล นิโอมัยซิน-ซัลฟา

การควบคุมและป้องกันโรคที่เกิดจากการติดเชื้อ อี.โคไล หลักสำคัญอยู่ที่ระบบการจัดการโดยเฉพาะการจัดการคอกคลอด ซึ่งจะต้องทำให้จำนวนเชื้อ อี.โคไลในคอกเหลือน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ กระทำได้โดยทำความสะอาดคอกคลอด และพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อทุกครั้งหลังการหย่านมลูก ทิ้งไว้ให้แห้งและพักคอกไว้อย่างน้อยที่สุด 3 - 4 วัน ก่อนนำแม่สุกรตัวใหม่เข้าคลอด แม่สุกรก่อนเข้าคลอดควรอาบน้ำทำความสะอาดให้ดี และอย่าให้มีปัญหาท้องผูก การจัดโปรแกรมให้ยาต้านจุลชีพที่ออกฤทธิ์กว้างด้วยการผสมอาหารให้แก่แม่สุกร 1 สัปดาห์ก่อนคลอดหรือคาบเกี่ยวก่อนและหลังคลอดเป็น 2 สัปดาห์

โรคผิวหนัง

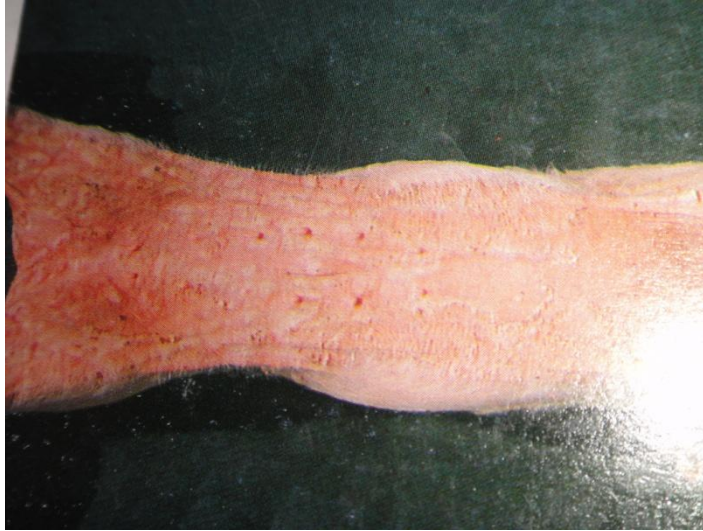
โรคผิวหนัง ส่วนใหญ่จะเป็นโรคที่ไม่ทำให้สัตว์ป่วยถึงตายแต่ก็เป็นโรคที่ก่อให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจในอัตราค่อนข้างสูง และก่อให้เกิดความยุ่งยากในด้านการจัดการความสูญเสียที่เกิดขึ้นเป็นผลโดยตรงจากอัตราการเจริญเติบโต และประสิทธิภาพการแลกเนื้อที่ลดลง โรคผิวหนังที่ก่อให้เกิดความสูญเสียที่เด่นชัด ได้แก่ โรคขี้เรื้อน โรคกลากเทียม โรคฝีดาษ โรคผิวหนังเยิ้มอักเสบ

1. โรคกลากเทียม เป็นโรคผิวหนังชนิดหนึ่ง que เชื่อว่ามีสาเหตุจากพันธุกรรมหรือมีปัจจัยนำมาจากพันธุกรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่มีบางรายให้ข้อสังเกตว่าเชื้อไวรัสอาจจะเป็นสาเหตุของโรคนี้

โรคกลากเทียมส่วนใหญ่จะพบในสุกรพันธุ์ขาว โดยเฉพาะพันธุ์แลนด์เรซ พบเป็นโรคนี้บ่อยที่สุด โรคนี้จะพบเกิดกับลูกสุกรตัวเดียวหรือหลายตัวในครอก วิกฤตของโรคจะเริ่มปรากฏให้เห็นในช่วงอายุ 2 – 4 สัปดาห์ แต่ส่วนใหญ่จะสังเกตเห็นวิกฤตที่เด่นชัดในช่วงหลังหย่านมโดยมีอายุได้ประมาณ 10 – 14 สัปดาห์ วิกฤตเริ่มแรกจะเป็นผื่นนูนแบบขนาดเล็ก และมีสะเก็ดสีน้ำตาลที่ผิวหนัง จะเกิดที่ผิวหนังในส่วนด้านล่างของท้อง บริเวณขาหนีบ และด้านในของโคนขา ระยะต่อมาจะแพร่ขยายออกไปโดยรอบอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดลักษณะของวิกฤตเป็นปื้น มีสะเก็ดบางๆ รูปวงกลมหรือวงรี จนในที่สุดในส่วนกลางของวิกฤตจะกลับเป็นปกติ ทำให้วิกฤตมีลักษณะเป็นขอบนูนแดง ในขณะที่ตรงกลางเป็นสีขาวปกติ และลูกกลามไปโดยรอบอาจจะไปชนและรวมกันเป็นวิกฤตขนาดใหญ่ที่มีขอบเขตไม่สม่ำเสมอ และมีสะเก็ดบางๆ ปกคลุมลูกกลามไปบริเวณสันหลังและบริเวณคอ สุกรจะดูเป็นปกติ และไม่แสดงอาการคัน แต่อาการเบื่ออาหาร อาเจียน และท้องร่วง อาจพบเกิดได้ในสุกรบางราย

การรักษาและควบคุมโรค

ควรทำการตรวจสอบว่ามาจากพ่อหรือแม่สุกรตัวใดที่ส่งผลให้เกิดลักษณะผิดปกติดังกล่าวในลูกสุกร และไม่ควรรีใช้ทำพันธุ์ต่อไป

2. โรคหนังกำพร้าอักเสบเย็บ (ผิวหนังเย็บอักเสบ) เป็นโรคที่เกิดขึ้นแบบปัจจุบัน ในลูกสุกรตอนนมเป็นส่วนใหญ่ มีผลทำให้ผิวหนังทั่วร่างกายเกิดการอักเสบโดยมีสิ่งซึมผ่านจากการอักเสบและสิ่งคัดหลั่งพวกไขมันออกมาเป็นจำนวนมาก

โรคนี้มีสาเหตุจากเชื้อแบคทีเรีย การติดเชื้อส่วนใหญ่จะเป็นการติดเชื้อเข้าทางรอยถลอก หรือบาดแผลที่ลำตัวหรือขา จากการกัดกัน หรือจากพื้นสะอาดที่มีความคม และสิ่งปฏุนองไม่ดีพอ หรือคอกที่ไม่สะอาด สุกรป่วยในระยะเริ่มแรกจะแสดงอาการกระวนกระวาย และต่อมาที่ผิวหนังจะพบเกิดขี้รังแคแห้งๆ อย่างรวดเร็วพร้อมกับสภาพหนังร้อนแดง และมีกลิ่น

ไม่ดี อาการจะทวีความรุนแรงอย่างรวดเร็ว โดยสุกรจะมีสภาพเหี่ยวแห้ง อย่างเด่นชัด ซึม และไม่กินอาหาร ผิวหนังมีลักษณะหนา มีสีดำแกมน้ำตาล และค่อนข้างเหนียว และมีรอยแตกทั่วไป ทั้งนี้ความรุนแรงของโรคแตกต่างกันไปสุกรป่วยบางรายอาจมองไม่เห็นเนื่องจากหนังตาติดกัน การอักเสบของผิวหนัง และการลอกหลุด อาจพบได้บริเวณไรกีบและสันกีบ ในรายที่เป็นโรคแบบปัจจุบัน ลูกสุกรอาจตายได้ใน 3 – 10 วัน หลังแสดงอาการ อัตราการตายของสุกรป่วยประมาณ 20 – 80 เปอร์เซ็นต์ ขึ้นอยู่กับความรุนแรงและการรักษา

การรักษาและควบคุมโรค

โรคนี้ตอบสนองดีต่อการรักษาด้วยยาต้านจุลชีพหลายชนิด แต่การรักษาจะต้องกระทำในช่วงต้นๆ ของการเป็นโรค กรณีเกิดโรคกับลูกสุกรคุดนมบางครอก ควรนำแม่สุกรและลูกสุกรทั้งหมดในครอกแยกออกมารักษาต่างหาก ด้วยยาปฏิชีวนะที่ออกฤทธิ์กว้างติดต่อกันหลายวัน การอาบน้ำสุกรด้วยน้ำสบู่หรือน้ำยาฆ่าเชื้อ จะช่วยให้การรักษาได้ผลดีและรวดเร็วมากขึ้น วิธีการที่ควรให้ความสนใจและเข้มงวดในการปฏิบัติเพื่อรักษาและควบคุมโรคให้ได้ผลดี คือ การปรับปรุงเรื่องการสุขาภิบาล และการจัดการอื่นๆ ที่มีผลเกี่ยวข้อง คอกคลอดควรมีการพักคอก ทำความสะอาดและพ่นยาฆ่าเชื้อโรค แม่สุกรควรได้รับการอาบน้ำ และพ่นยาฆ่าเชื้อโรคก่อนนำเข้าคอกคลอด อุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการทำคลอด (ลูกสุกร) ควรได้รับการทำความสะอาดและแช่น้ำยาฆ่าเชื้อก่อนและหลังใช้งาน (ยาที่ใช้รักษาและควบคุมโรค ได้แก่ อ็อกซีเตตราซัยคลีน เพนนิซิลิน ไทโลซิน)

3. โรคฝีดาษสุกร เป็นโรคติดต่อแบบปัจจุบัน แต่ไม่ค่อยรุนแรง เกิดจากเชื้อไวรัส ทำให้เกิดอาการที่ผิวหนังในส่วนหน้า หัว ด้านล่างของช่องท้อง ที่รักแร้ และที่ขาหนีบ มีเชื้อไวรัสสองชนิดที่ทำให้เกิดโรคนี้ คือ แวกซีเนียไวรัส และสไวน์น็อกไวรัส ไวรัสทั้งสองชนิดค่อนข้างทนต่อความร้อนโดยมีชีวิตรอดอยู่ได้นานในสิ่งซึมผ่านจากการอักเสบหรือในสะเก็ดแผล

โรคติดต่อได้โดยการสัมผัสโดยตรง และเชื้อเข้าสู่ร่างกายทางบาดแผลและรอยถลอกที่ผิวหนัง ระยะเริ่มต้น สุกกรป่วยจะแสดงอาการเป็นไข้เล็กน้อย เบื่ออาหาร ผิวหนังในส่วนด้านล่างของท้อง ด้านในของโคนขา ด้านหลังที่โหนก และที่ส่วนจมูก และปาก จะพบผื่นนูนแบนสีแดงเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากภายใน 2 – 3 วัน ผื่นนูนแบนจะเปลี่ยนเป็นตุ่มหนอง ระยะต่อมาตรงกลางของตุ่มหนองจะยุบตัวลง และแห้งเป็นสะเก็ด ส่วนขอบมีลักษณะการอักเสบเล็กน้อย และสูงขึ้น สะเก็ดที่เกิดขึ้นมีสีน้ำตาลแกมดำ และยึดติดกับผิวหนังจะหลุดร่วงภายใน 2 – 4 สัปดาห์ต่อมา อัตราการป่วยของสุกรในกลุ่มหรือฝูงเดียวกันค่อนข้างสูง (อาจถึง 100%) แต่มีอัตราการตายต่ำ

การรักษาและควบคุมโรค

ไม่มีการรักษาจำเพาะสำหรับโรคนี้ เนื่องจากเป็นโรคที่มีสาเหตุจากเชื้อไวรัส เมื่อเกิดการระบาดของโรค ควรปรับปรุงและควบคุมในเรื่องของการสุขาภิบาลเพื่อป้องกันการติดเชื้อแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นได้ การให้ยาต้านจุลชีพเพื่อรักษาและควบคุมอาจจำเป็นในบางรายที่เกิดการติดเชื้อแบคทีเรียแทรกซ้อนโดยเฉพาะในสุกรเล็ก

4. โรคซีรีออนสุกร เป็นโรคผิวหนังที่พบในฟาร์มต่างๆ ในอัตราค่อนข้างสูง เป็นโรคที่เกิดจากปรสิตภายนอกที่สำคัญที่สุดในสุกรทั่วโลก เพราะก่อให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจอย่างมากโดยเจ้าของคาดไม่ถึง ความสูญเสียที่เกิดขึ้นเป็นผลเนื่องจาก

- 1) อัตราการเจริญเติบโตต่อวันลดลง
- 2) สุขภาพไม่สมบูรณ์ (อาการหงุดหงิดและเครียดเนื่องจากอาการคัน)
- 3) ลักษณะภายนอกไม่น่าดู (ผิวหนังหนาเยน ขนหยาบกร้านไม่เป็นมัน)

โรคติดต่อโดยการสัมผัสโดยตรง ด้วยเหตุนี้สุกรทุกช่วงอายุจึงมีโอกาสเป็นโรคได้เมื่อสัมผัสกับสุกรป่วย ส่วนใหญ่เป็นการแพร่กระจายของไรตัวเมียที่เพิ่งผสมพันธุ์ใหม่ๆ จากสุกรป่วยไปติดสุกรตัวอื่นๆ การติดต่อของโรคที่สำคัญที่สุด คือ การแพร่โรคจากแม่สุกรไปยังลูก

สุกรในคอกคลอด และลูกที่ติดโรคจะเป็นตัวแพร่โรคต่อไป ในช่วงที่มีการรวมกลุ่มกับสุกรอื่นๆ ในคอกอนุบาลและคอกขุน การระบาดของโรคในฝูงที่ไม่เคยมีประวัติการเกิดโรคมักมาก่อนจะเป็นผลจากการนำสุกรที่เป็นโรคแต่ไม่แสดงอาการทางคลินิกเข้ามาเป็นส่วนใหญ่

อาการที่เด่นชัดของโรคซีเรื้อนสุกร คือ อาการคันที่เกิดขึ้นจากการขูดโพรงของตัวไรในผิวหนังชั้นนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขูดโพรงของไรตัวเมียจากพื้นผิวเพื่อไปวางไข่หลังการผสม โรคซีเรื้อนสุกรมีระดับความรุนแรง 2 แบบ คือ

1. แบบเรื้อรัง

โรคซีเรื้อนแบบเรื้อรัง พบในสุกรบางตัว ส่วนใหญ่จะเป็นสุกรใหญ่หรือสุกรพ่อแม่พันธุ์ จะเป็นตัวแพร่โรคที่สำคัญในฟาร์ม สุกรที่เป็นโรคแบบเรื้อรังจะมีสะเก็ดขนาดเล็ก เกาะติดกันเป็นแผ่นขนาดใหญ่ และหนาภายในช่องหู โดยมีการยึดเกาะหลวมๆ กับผิวหนัง และภายในจะมีไรซีเรื้อนอยู่เป็นจำนวนมาก บางรายอาจพบสะเก็ดแบบเรื้อรังเกิดขึ้นที่ส่วนหัวและคอ

2. แบบภูมิแพ้

โรคซีเรื้อนแบบภูมิแพ้ ส่วนใหญ่จะเกิดกับสุกรหลังหย่านม หรือเกิดกับสุกรช่วงอื่นที่ยังไม่เคยสัมผัสโรคนี้มาก่อน อาการจะปรากฏให้เห็นหลังการติดไรได้ประมาณ 3 สัปดาห์ ในระยะเริ่มแรกจะเป็นสะเก็ดเล็กๆ สีน้ำตาลแกมดำในช่องหูและใหญ่ขึ้นเป็นปื้นขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 5 มิลลิเมตร ซึ่งอาจรวมติดเป็นเนื้อเดียวกัน และกินเนื้อที่ถึง 70% วิจารณ์ผื่นนูนแดงเป็นหย่อมๆ เป็นลักษณะของโรคภูมิแพ้ พบได้ในสุกรป่วยส่วนใหญ่ในช่วงที่วิจารณ์ช่องหูเริ่มทุเลาลง ทั้งนี้วิจารณ์ดังกล่าวมักจะพบที่ผิวหนังบริเวณ ท้อง สวาท ตามแนวสันหลัง ตะโพก ส่วนหัว รอบตา ใบหูด้านนอก และที่ส่วนจมูกและปาก

การรักษาและควบคุมโรค

การควบคุมโรคซึ่เรื้อนสุกรในฟาร์ม ได้แก่ (1) ทำการตรวจหาสุกรที่เป็นโรค (2) ทำการรักษาสุกรที่เป็นโรคภายในฟาร์มอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ (3) ป้องกันสุกรเล็กหรือลูกสุกรแรกเกิดไม่ให้ติดโรคจากสุกรป่วย

โปรแกรมการควบคุมโรคในฟาร์มที่มีปัญหาควรเริ่มที่สุกรพ่อและแม่พันธุ์ โดยชั้นแรกตรวจหาสุกรที่เป็นโรคแบบเรื้อรัง ซึ่งสุกรเหล่านี้ควรจะได้รับการกำจัดออกไปหรือทำการรักษาอย่างสม่ำเสมอ

ยาที่ใช้รักษาโรคซึ่เรื้อนสุกรมีหลายชนิด แต่ก็มี ความแตกต่างกันในเรื่องของประสิทธิภาพ ราคา ความสะดวกในการใช้ ตลอดจนพิษหรือข้อแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้น ผู้ใช้ควรจะต้องศึกษารายละเอียดต่างๆ จากเอกสารกำกับยา และปฏิบัติตามขั้นตอนโดยละเอียดและเคร่งครัด เพื่อให้การรักษาและควบคุมโรคเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

โรคปอดและเยื่อหุ้มปอดอักเสบ

โรคปอดและเยื่อหุ้มปอดอักเสบเป็นโรคติดต่อที่ทำให้ปอดและเยื่อหุ้มปอดอักเสบอย่างรุนแรง ผู้ป่วยมักจะแสดงอาการป่วยอย่างปัจจุบัน และมีช่วงระยะเวลาการเกิดโรคสั้น ผู้ป่วยจะหายใจลำบากอย่างรุนแรง อาจพบน้ำลายและน้ำมูกเป็นฟองปนเลือด และมีอัตราการตายค่อนข้างสูง (เกิดจากแบคทีเรีย)

โรคนี้ติดต่อกันโดยการหายใจ และจากการสัมผัสโดยตรง พ่อผู้กรอาจเป็นตัวแพร่โรคที่สำคัญ โรคนี้เกิดได้กับผู้ป่วยทุกช่วงอายุ การระบาดของโรคในฝูง มักจะเป็นผลจากการนำผู้กรที่ป่วยเป็นโรคแบบเรื้อรังเข้ามาในฟาร์ม ซึ่งยังไม่เคยสัมผัสโรคนี้อีกก่อน และการติดต่อทางอ้อมจากเสื้อผ้าหรือรองเท้าที่เปื้อนด้วยน้ำมูกของผู้ป่วย อาจเป็นสาเหตุสำคัญของการแพร่โรค การเลี้ยงผู้กรที่แออัด และสภาพโรงเรือนที่การถ่ายเทอากาศไม่ดี จะเป็นสาเหตุโน้มนำทำให้โรคแพร่ระบาดไปได้อย่างรวดเร็ว

การเกิดโรค

การเกิดโรคนี้ความรุนแรงขึ้นอยู่กับที่ได้รับเชื้อว่าจำนวนมากหรือน้อย ถ้าได้รับเชื้อจำนวนมาก จะทำให้ปอดและเยื่อหุ้มปอดอักเสบอย่างรุนแรง อาจถึงขั้นเลือดเป็นพิษ และตายอย่างรวดเร็ว วิกฤตที่สำคัญคือจำหรือป็นเลือดออกพร้อมกับจุดเนื้อตายเฉพาะส่วน ซึ่งเกิดขึ้นมากมายและจะเป็นจุดสะสมของเชื้อจำนวนมาก ในรายที่เริ่มกลับเป็นปกติและเป็นพาหะแพร่โรคต่อไป ระยะเวลาการฟักตัวของโรคตามธรรมชาติประมาณ 3 – 5 วัน แต่อย่างรวดเร็วที่สุดประมาณ 18 ชั่วโมง ลักษณะการเกิดโรคมีย 3 แบบ

1. แบบเฉียบพลัน

ผู้ป่วยจะแสดงอาการมีไข้สูง เบื่ออาหาร อาการท้องร่วง หรืออาเจียน ต่อมาจะแสดงอาการเหนื่อยชาและล้มตัวลงนอนกับพื้นในระยะท้ายๆ จะหายใจลำบากอย่างรุนแรงด้วยการหายใจทางปาก มักจะพบน้ำมูก และน้ำลายเป็นฟองปนเลือดที่จมูก ปาก ผิวหนัง ใ้หู ปลายจมูก และใต้ท้องจะมีสีแดงแกมน้ำเงิน เป็นลักษณะอันเป็นผลจากหัวใจและระบบการไหลเวียนล้มเหลว ส่วนใหญ่สัตว์จะตายภายใน 24 – 36 ชั่วโมง ภาวะเลือดเป็นพิษอาจพบได้ในลูกผู้กรทำให้เกิดการตายแบบปัจจุบันโดยไม่ทันแสดงอาการให้เห็น

2. แบบปัจจุบัน

ผู้กรหลายตัวในฝูงจะแสดงอาการป่วย มีไข้ ซึม และเบื่ออาหาร แสดงอาการทางระบบหายใจค่อนข้างเด่นชัด คือ หายใจลำบาก ไอ และบางรายอาจแสดงอาการหายใจทางปาก ร่วมกับอาการหัวใจและระบบการไหลเวียนล้มเหลว ระยะเวลาการเกิดโรคในผู้กรแต่ละ

ตัวแตกต่างกัน ขึ้นกับระดับความรุนแรงของวิธีการที่ปอด และเวลาที่เริ่มให้การรักษา สุกกรบางตัวอาจตายหรือเปลี่ยนไปเป็นโรคแบบเรื้อรัง

3. แบบเรื้อรัง

สุกรป่วยจะแสดงอาการมีไข้เล็กน้อยหรือไม่มี มีอาการไอเป็นระยะๆ เบื่ออาหาร และโตช้าหรือเกร็น ผิวหนึ่งชนิดเนื่องจากภาวะเลือดจาง สุกกรที่ป่วยแบบเรื้อรังจะไม่แสดงอาการให้เห็นอย่างชัดเจน แต่อาจแสดงอาการของโรคทางระบบหายใจอย่างรุนแรงได้ เนื่องจากการติดเชื้อแทรกซ้อน (ไมโคพลาสมา)

อัตราการป่วยของโรคไม่แน่นอน ขึ้นกับระดับภูมิคุ้มกันของฝูง และขึ้นกับสภาพแวดล้อม ส่วนใหญ่พบอัตราการป่วยประมาณ 30 – 50 เปอร์เซ็นต์ อัตราการตายของสุกรป่วยแบบปัจจุบันอาจถึง 25 เปอร์เซ็นต์ การเกิดโรคในแม่สุกรอุมท้อง มีผลทำให้เกิดการแท้งลูกได้

การรักษาและควบคุมโรค

การรักษาสุกกรป่วยเฉพาะตัวส่วนใหญ่ไม่ค่อยทันการ เนื่องจากการระบาดส่วนใหญ่เป็นไปอย่างรวดเร็วและรุนแรง การรักษาที่ได้ผลเป็นที่พอใจส่วนใหญ่เกิดจากการวินิจฉัยโรคได้อย่างรวดเร็ว และรีบดำเนินการรักษาอย่างทันท่วงที แนวทางในการรักษา คือ สุกกรที่แสดงอาการป่วยควรได้รับการฉีดยารักษา และต้องได้รับการฉีดยาซ้ำตามกำหนด (ภายใน 24 ชั่วโมง) ในรายที่รุนแรง ร่วมกับการใช้ยาปฏิชีวนะ ผสมในอาหารหรือละลายน้ำ สำหรับควบคุมโรคในฝูงหรือในฟาร์มเพื่อลดอัตราการป่วยและอัตราการตาย (เพนนิซิลิน คลอแรม-เพนิคอลล ไตรเมโทพริม เตตราซัยคลีน)

วัคซีนในปัจจุบันที่นำมาใช้ในการป้องกันโรคยังอยู่ในขั้นพอใช้ เพราะยังไม่ถึงขั้นป้องกันไม่ให้เกิดการติดเชื้อได้โดยสมบูรณ์ การใช้วัคซีนมีผลช่วยลดอัตราการตาย เพิ่มอัตราการเจริญเติบโตและลดอัตราการเกิดโรคแบบเรื้อรัง

โรคไฟลามทุ่งในสุกร

โรคไฟลามทุ่ง เป็นโรคติดต่อจากแบคทีเรียชนิดหนึ่งที่ทำให้เกิดโรคได้ทั้งชนิดเลือดเป็นพิษอย่างปัจจุบัน ซึ่งทำให้เกิดอาการจำเพาะที่ผิวหนังเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน และชนิดเรื้อรังซึ่งทำให้เกิดข้ออักเสบแบบไม่เป็นหนอง นอกจากนี้ยังทำให้แม่สุกรอึดท้องเกิดการแท้งได้ เชื้อแบคทีเรียชนิดนี้สามารถมีชีวิตอยู่ในอุจจาระได้นานหลายเดือน เชื้อชนิดนี้ค่อนข้างคงทนต่อสภาพแวดล้อมต่างๆ ไป คงทนต่อความแห้ง แม้แต่การใช้ยาฆ่าเชื้อก็ไม่สามารถทำลายเชื้อได้โดยสมบูรณ์ โรคไฟลามทุ่งพบแพร่กระจายทั่วโลก และก่อให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากการตายของสุกร และคุณภาพซากที่เสียไปเนื่องจากปัญหาข้ออักเสบ และเชื้อชนิดนี้ทำให้เกิดโรคในคนได้ ปัจจุบันการระบาดของโรคมักจะเกิดในแหล่งที่มีการเลี้ยงสุกรที่มีการจัดการและการสุขาภิบาลไม่ค่อยดี

การติดต่อของโรคเกิดจากการกินอาหารที่มีเชื้อปะปนอยู่หรือทางรอยถลอกที่ผิวหนัง โดยมีแมลงวันเป็นพาหะ โดยปกติโรคนี้จะพบในสุกรช่วงอายุตั้งแต่ 12 สัปดาห์ แต่ช่วงที่พบการเกิดโรคมามากที่สุดคือ ช่วง 6-12 เดือน และแม่สุกรหลังคลอดใหม่ อัตราการป่วยและอัตราการตายในสุกรไม่แน่นอน ขึ้นกับแหล่งหรือท้องที่เกิดโรค ซึ่งเกี่ยวข้องกับความรุนแรงของสายเชื้อของแบคทีเรีย ลักษณะของโรคที่พบในฟาร์มแต่ละแห่ง คือ ปัญหาข้ออักเสบเรื้อรัง หรือปัญหาเลือดเป็นพิษแบบปัจจุบันอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างร่วมกัน

การเกิดโรค

1. ชนิดเฉียบพลัน

เป็นลักษณะของโรคไฟลามทุ่งชนิดเลือดเป็นพิษอย่างรุนแรง อาจพบการตายอย่างปัจจุบัน แสดงอาการป่วยที่มีลักษณะกระทบต่อสุขภาพโดยทั่วไปค่อนข้างรุนแรง สุกรป่วยมีอาการไข้สูง ซึม เบื่ออาหารหรือไม่กินอาหาร ท้องผูก และระยะต่อมามีอาการท้องร่วง ผิวหนังมีลักษณะสีแดงสด โดยเฉพาะบริเวณใบหู ปลายจมูก และบริเวณตอนล่างของช่องท้อง และหน้าอก ถ้าไม่ได้รับการรักษาอย่างทันที่ สีของผิวหนังจะเปลี่ยนแปลงเป็นสีแดงแกมน้ำเงิน ซึ่งแสดงถึงการด้อยประสิทธิภาพของระบบการไหลเวียนเลือด และตายภายใน 2-3 วัน หลังแสดงอาการป่วย

2. ชนิดปัจจุบัน

เป็นลักษณะของโรคไฟลามทุ่งชนิดเลือดเป็นพิษที่ไม่ค่อยรุนแรง และส่วนใหญ่มีวิธีการที่เด่นชัดที่ผิวหนัง สุกรป่วยมีไข้สูง ไม่กินอาหาร ท้องผูก ผิวหนังเป็นแผ่นนูนคล้ายลมพิษสีแดง รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ขนาดกว้างยาว 2.5-5 เซนติเมตร พบในลักษณะกระจาย

หรือเป็นปื้นติดๆ กันทั่วไปตามผิวหนัง เกิดขึ้นบริเวณท้อง ด้านนอกและด้านในของโคนขา บริเวณลำคอ ใบหู และบริเวณหลัง

ภายหลังแสดงอาการป่วยได้ 2 - 4 วัน สุกกรป่วยจะกลับเป็นปกติหรือกลายเป็นโรคเรื้อรัง หรือตายด้วยอาการท้องร่วง หายใจลำบาก อัตราการตายของโรคนี้ไม่แน่นอน แต่อาจพบสูงถึง 75%

3. ชนิดเรื้อรัง

สุกรที่หายจากการเป็นโรคชนิดปัจจุบัน อาจกลับเป็นปกติโดยสมบูรณ์ แต่ที่ผิวหนัง จะเกิดการตายเป็นสะเก็ดและลอกหลุดในเวลาต่อมา รวมทั้งส่วนปลายของใบหูอาจเกิดการตายและลอกหลุด การเป็นโรคแบบเรื้อรังโดยเชื้อเข้าไปอยู่เฉพาะที่ข้อข้อต่างๆ ทำให้เกิดข้ออักเสบ โดยเริ่มแรกข้อจะร้อนและแสดงความเจ็บปวดมาก แต่ภายใน 2 - 3 สัปดาห์ ข้อจะมีลักษณะบวมและแข็ง และสัตว์ป่วยจะเดินกะเผลก

การรักษาและควบคุมโรค

ยา (penicillin) เพนนิซิลิน เป็นยาปฏิชีวนะที่ควรเลือกใช้ในการรักษาโรคไฟลามทุ่งชนิดปัจจุบัน และมียาปฏิชีวนะชนิดอื่นๆ ที่อาจใช้ในการรักษาได้แก่ เตตราไซคลิน ลินโคมายซิน ไทโลซิน แอมม็อกซิซิลิน สุกกรป่วยต้องฉีดยารักษาเฉพาะตัว สุกกรในฝูงควรได้รับยา เตตราไซคลินผสมในอาหารหรือน้ำ เพื่อควบคุมโรคติดต่อจนครบ 5 วัน

การควบคุมและป้องกันโรคไฟลามทุ่งที่ดีที่สุดคือ การจัดการด้านสุขาภิบาลและการทำวัคซีนป้องกันโรค โดยเฉพาะในแหล่งที่มีโรคแบบประจำถิ่น สุกกรที่นำมาทดแทนในฟาร์มควรมาจากแหล่งที่ปลอดโรคและต้องกักสัตว์ก่อนนำเข้าใช้งานประมาณ 1 เดือน สุกกรที่เป็นโรคแบบเรื้อรังควรกำจัดทิ้ง

วัคซีนป้องกันโรคไฟลามทุ่งส่วนใหญ่ใช้ในสุกรพ่อแม่พันธุ์ และสุกรรุ่นอายุตั้งแต่ 2-3 เดือนขึ้นไป ภูมิคุ้มกันจะเกิดขึ้นประมาณ 14 วัน หลังฉีดและอยู่ได้นานประมาณ 8 เดือน โปรแกรมวัคซีนที่เหมาะสม คือ ทำวัคซีนทุก 6 เดือน และหลีกเลี่ยงการทำในแม่สุกรอุ้มท้อง

โรคใช้หวัดใหญ่ในสุกร

โรคใช้หวัดใหญ่ในสุกร เกิดจากเชื้อไวรัส เป็นโรคติดต่อที่ก่อให้เกิดการระบาดอย่างรวดเร็วมากในสุกร ลักษณะที่สำคัญของโรค คือ อาการไข้สูง ไอ หายใจลำบาก อ่อนเพลียหมดแรง สุกรป่วยจะกลับเป็นปกติโดยเร็ว และมีอัตราการตายต่ำ ไม่เกิน 4 เปอร์เซ็นต์ แต่จะมีอัตราการตายสูงกว่าปกติในฟาร์มที่มีระบบการจัดการและสุขาภิบาลไม่ดี หรืออาจเกิดเนื่องจากการติดเชื้อแบคทีเรีย หรือไวรัสชนิดอื่นแทรกซ้อน

ไวรัสชนิดนี้ก่อให้เกิดโรคได้ทุกช่วงอายุของสุกร แต่จะพบส่วนใหญ่ในสุกรเล็กและก่อให้เกิดโรคได้ทุกช่วงฤดูการ (ส่วนใหญ่พบในช่วงฤดูหนาว ซึ่งอากาศค่อนข้างเย็น) โรคนี้ติดต่อกันทางระบบหายใจ โดยการแพร่กระจายเชื้อไปทางอากาศ หรือการสัมผัสโดยตรงระหว่างสุกร หรือติดเชื้อจากคนหรือสัตว์ชนิดอื่นๆ

การเกิดโรค

ไวรัสจะก่อให้เกิดการระบาดของโรคอย่างรวดเร็วในฝูงภายหลังการพักตัวของโรค ซึ่งส่วนใหญ่ใช้เวลา 24 – 48 ชั่วโมง สุกรส่วนใหญ่จะแสดงอาการไข้สูง เบื่ออาหาร อ่อนเพลียหมดแรงอย่างรุนแรง สุกรจะไม่ค่อยยอมเคลื่อนไหว หายใจกระตุก จาม (เยื่อตาขาวอักเสบ มีเลือดคั่ง มีน้ำมูกใส และน้ำตาไหล) อาการของโรคค่อนข้างรุนแรง แต่จะกลับมาเป็นปกติอย่างรวดเร็วภายหลังแสดงอาการป่วยได้ประมาณ 4 – 6 วัน ความสูญเสียที่เกิดขึ้นเป็นผลจากสุกรป่วย สูญเสียน้ำหนักค่อนข้างมาก ช่วงการเป็นโรคและต้องใช้เวลาชุนนานกว่าจะได้น้ำหนักตามปกติ

การรักษาและควบคุมโรค

ไม่มีการรักษาจำเพาะเนื่องจากเป็นโรคที่เกิดจาเชื้อไวรัส แต่การใช้ยาต้านจุลชีพที่ออกฤทธิ์กว้าง มีความจำเป็นเพื่อป้องกันและควบคุมการติดเชื้อแทรกซ้อน นอกเหนือจากการให้ยาจะต้องเพิ่มการดูแลและปรับปรุงเรื่องสุขาภิบาลที่จำเป็นได้แก่ ① จัดให้มีการถ่ายเทอากาศที่ดี ② กำจัดหรือหลีกเลี่ยงการทำให้เกิดฝุ่นละออง ③ จัดหาน้ำสะอาดให้สัตว์กินโดยตลอด ④ ห้ามเคลื่อนย้ายสุกรหรือสับเปลี่ยนคอกในช่วงเกิดการระบาดของโรค

ชนิดของยาด้านจุลชีพที่ใช้ผสมอาหาร หรือละลายน้ำสำหรับควบคุมการติดเชื้อแทรกซ้อนช่วงการระบาดของโรค คือ คลอแรมเฟนิคอล คลอเตตราซัยคลิน ไทโลซิน (ให้กินติดต่อกันประมาณ 5 – 7 วัน)

สุกรที่แสดงอาการป่วยและไม่กินอาหาร ควรฉีดยาติดต่อกันประมาณ 3 วัน สุกรที่กลับเป็นปกติจะมีภูมิคุ้มกันป้องกันการติดโรคซ้ำได้ประมาณ 3 เดือน

โรคพาร์โวไวรัส

โรคพาร์โวไวรัส (Parvovirus) เกิดจากเชื้อไวรัส การติดเชื้อพาร์โวไวรัส พบได้โดยทั่วไป เนื่องจากเชื้อพาร์โวไวรัสมีความทนต่อความเป็นกรด ต่าง และยาฆ่าเชื้อ ยากต่อการกำจัดโรคให้หมดไป โรคนี้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อตัวอ่อนในแม่สุกรตั้งท้อง ปัญหาที่พบคือ การกลับล้ม ท้องเทียม แท้งลูก เป็นลูกกรอกหรือมัมมี่

การเกิดโรค

การติดเชื้อช่วง 30 – 35 วันแรกของการตั้งท้อง จะทำให้ตัวอ่อนตายหมดและถูกดูดซึมกลับในมดลูก เกิดการกลับล้ม (ท้องลมหรือท้องเทียม)

การติดเชื้อช่วง 30 – 70 วัน ตัวอ่อนจะตายในระยะต่างกัน เนื่องจากเชื้อผ่านรกติดตัวอ่อนภายในมดลูกซ้าๆ ตัวอ่อนที่ตายจะถูกดูดซึมน้ำกลับ เหลือสภาพเป็นมัมมี่ขนาดที่ต่างๆ กัน อาจคลอตร่วมกับลูกที่มีชีวิต

การติดเชื้อช่วงเกิน 70 วัน ลูกสุกรมักมีชีวิตรอด เพราะลูกสุกรสามารถสร้างภูมิคุ้มกันโรคขึ้นได้แล้ว

การรักษาและควบคุมโรค

1. ทำการฉีดวัคซีนให้กับแม่สุกรสาว ก่อนนำไปใช้งาน (ผสมพันธุ์) อย่างน้อย 2 สัปดาห์ โดยการฉีดวัคซีน 2 ครั้ง เพื่อให้ได้ผลดี คือ ฉีดครั้งแรก เมื่อสุกรสาวอายุได้ 7 เดือน ครั้งที่สอง ห่างจากฉีดครั้งแรก 21 วัน จะทำให้สุกรมีภูมิคุ้มกันโรคดีกว่าฉีดเพียงครั้งเดียว

2. นำแม่สุกรสาวไปซังอยู่ใกล้กับแม่สุกรนาง เพื่อให้ติดเชื้อตามธรรมชาติ เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันก่อนการผสมพันธุ์

โรคพาร์อาร์เอส (PRRS) ในสุกร

โรคพาร์อาร์เอส (PRRS) เกิดจากเชื้อไวรัส ที่ทำให้เกิดกลุ่มอาการของโรคในระยะ สืบพันธุ์และทางเดินหายใจ (เชื้อไวรัสที่สามารถขับออกมาจากร่างกายของสุกรป่วยทาง อุจจาระ ปัสสาวะ ลมหายใจ น้ำเชื้อ) ติดต่อหรือแพร่ไปยังสุกรตัวอื่นๆ ได้โดยการกินเชื้อ การสัมผัสโดยตรง เช่น การดม การเลีย หรือการผสมพันธุ์

การเกิดโรค

สุกรจะมีไข้สูงนอนสุมกัน ตัวแดง ไม่กินอาหาร สุกรแม่พันธุ์จะแท้งลูก มีลูกตายแรก คลอด หรืออ่อนแอ อาจมีปัญหาเกี่ยวกับระบบหายใจ การสูญเสียจะไม่รุนแรง เช่น ผลผลิตต่ำ หรือมีการติดเชื้อแทรกซ้อนจากแบคทีเรีย หรือเชื้อไวรัสอื่นๆ ปัญหาที่พบคือปัญหา ระบบ ทางเดินหายใจในสุกรหย่านมเนื่องจากภูมิคุ้มกันโรคที่ได้รับจากแม่ลดลง

การป้องกันโรค

1. สุกรที่จะนำมาใช้ทดแทนในฝูง ควรมาจากแหล่งที่ปลอดเชื้อไวรัสพาร์อาร์เอส
2. ควรมีการกักกันสุกรใหม่ที่จะนำมาเข้าฝูงอย่างน้อย 1 เดือน
3. ควบคุมการเข้าออกฟาร์มโดยให้มีการเปลี่ยนเสื้อผ้า หรือพ่นยาฆ่าเชื้อโรคก่อนเข้า ฟาร์ม
4. ไม่เข้าสัมผัสกับสุกรที่แสดงอาการป่วย
5. ทำวัคซีนป้องกันโรคพาร์อาร์เอส (แต่มีข้อจำกัดบางอย่างที่ควรคำนึง คือ ราคา แพง)

โรคแห่งติดต่อในสุกร

โรคแห่งติดต่อในสุกร สาเหตุเกิดจากเชื้อแบคทีเรีย บรูเซลล่า ซูอิส การติดต่อโดยการสัมผัส การกินอาหาร การติดเชื้อทางบาดแผล และของเหลวที่เกี่ยวข้องกับการคลอดได้แก่ รก น้ำคร่ำและยังสามารถแพร่ไปกับสิ่งปนเปื้อน เช่น อุปกรณ์ต่างๆ รองเท้า เสื้อผ้า อาหาร สัตว์ และน้ำ

การเกิดโรค

สุกรที่ติดเชื้อมักจะผสมไม่ติด สุกรต้องอาเจียนแห้งลูกได้ สุกรตัวผู้จะแสดงอาการข้ออักเสบ เดินขาเกแปลก อ่อนเพลียอักเสบวมทั้ง 2 ข้าง และเต้านมอักเสบในแม่สุกร

การรักษาและควบคุมโรค

- สุกรที่นำมาใช้งาน ต้องปลอดจากโรค
- สุกรช่วยควรแยกออกจากฝูง
- คอกสุกรที่ป่วย ต้องใช้น้ำยาฆ่าเชื้อโรคทำความสะอาด ทิ้งไว้อย่างน้อย 1 เดือนก่อนใช้งาน
- ควรทำวัคซีนป้องกันโรคนี้

เอกสารอ้างอิง

กิจจา อุไรรงค์. 2530. **แนวทางการวินิจฉัย รักษาและควบคุมโรคสุกร**. ภาควิชา
สัตวศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขต
กำแพงแสน นครปฐม.
www.cpffeed.com>การเลี้ยงสุกรขุน>ข่าวคราวหมูหมู
www.did.go.th>home>โรคปศุสัตว์>โรคติดต่อในสุกร